

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 czerwca 2023 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi VIII Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: Asesor sądowy Justyna Stelmach

Protokolant: stażysta Justyna Osiewała-Wawrowska

po rozpoznaniu w dniu 13 czerwca 2023 roku w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej w B.

przeciwko E. F.

o zapłatę

1. umarza postępowanie w zakresie żądania kwoty 230 zł (dwieście trzydzieści złotych);
2. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1.730,53 zł (jeden tysiąc siedemset trzydzieści złotych pięćdziesiąt trzy grosze) z umownymi odsetkami w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie liczonymi w sposób następujący:
  - a) od kwoty 1.314 zł (jeden tysiąc trzysta czternaście złotych) od dnia 21 września 2022 roku do dnia 27 czerwca 2023 roku,
  - b) od kwoty 20 zł (dwadzieścia złotych) od dnia 21 września 2022 roku do dnia 19 grudnia 2022 roku,
  - c) od kwoty 20 zł (dwadzieścia złotych) od dnia 21 września 2022 roku do dnia 17 lutego 2023 roku,
  - d) od kwoty 20 zł (dwadzieścia złotych) od dnia 21 września 2022 roku do dnia 17 marca 2023 roku,
  - e) od kwoty 70 zł (siedemdziesiąt złotych) od dnia 21 września 2022 roku do dnia 19 kwietnia 2023 roku,
  - f) od kwoty 100 zł (sto złotych) od dnia 21 września 2022 roku do dnia 9 maja 2023 roku,
  - g) od kwoty 800 zł (osiemset złotych) od dnia 21 września 2022 roku do dnia 5 czerwca 2023 roku;
3. zasądzoną w punkcie 2. (drugim) kwotę 1.730,53 zł (jeden tysiąc siedemset trzydzieści złotych pięćdziesiąt trzy grosze) rozkłada na 18. (osiemnaście) miesięcznych rat, w tym:
  - a) 17 (siedemnaście) rat po 96,14 zł (dziewięćdziesiąt sześć złotych czternaście groszy) każda,
  - b) ostatnia 18-ta (osiemnasta) rata w wysokości 96,15 zł (dziewięćdziesiąt sześć złotych piętnaście groszy), płatnych z góry do 15-go (piętnastego) dnia każdego miesiąca z odsetkami umownymi w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie w przypadku uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat, ustalając termin płatności pierwszej raty do 15-go (piętnastego) dnia miesiąca następującego po dniu uprawomocnienia się wyroku;
4. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

5. nie obciąża pozwanej obowiązkiem zwrotu kosztów procesu należnych stronie powodowej.

Sygn. akt VIII C 116/23

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 22 grudnia 2022 roku powód (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W., reprezentowany przez pełnomocnika będącego radcą prawnym, wystąpił przeciwko pozwanej E. F. z pozwem o zapłatę kwoty 7.969,90 zł wraz z umownymi odsetkami w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 21 września 2022 roku do dnia zapłaty oraz o zasądzenie zwrotu kosztów procesu.

W uzasadnieniu powód wyjaśnił, że pozwana poprzez podpisanie weksla z dnia 10 lutego 2022 roku zobowiązała się do zapłaty oznaczonej w jego treści sumy pieniężnej, opiewającej na kwotę 8.473,90 zł. Wezwana do wykupu weksla dłużniczka uiściła wyłącznie 504 zł. Ponadto wskazał, iż weksel został wystawiony na zabezpieczenie zwrotu całego zadłużenia

z tytułu umowy pożyczki nr (...) z dnia 10 lutego 2022 roku.

(pozew k. 4-4v.)

W dniu 27 stycznia 2023 roku referendarz sądowy wydał przeciwko pozwanej nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, zasądzając na rzecz powoda dochodzoną kwotę wraz z kosztami procesu.

Nakaz ten pozwana zaskarżyła sprzeciwem w całości, wnosząc o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda zwrotu kosztów procesu. E. F. zgłosiła zarzut braku legitymacji procesowej czynnej, nieudowodnienia roszczenia, braku jego wymagalności. Wskazała, że umowa zawiera klauzule abuzywne, a powód naliczył niewspółmiernie wysokie koszty prowizji oraz odsetek w stosunku do kapitału pożyczki, zaprzeczyła, aby została w sposób prawidłowy wezwana do zapłaty. Z ostrożności procesowej pozwana wniosła o rozłożenie ewentualnie zasądzonego roszczenia na raty.

(nakaz zapłaty k. 18, sprzeciw k. 23-25v.)

W odpowiedzi na sprzeciw pełnomocnik powoda podtrzymał pozew w całości. Wyjaśnił, że na mocy umowy pożyczki strona pozwana zobowiązała się do spłaty pożyczki w wysokości 3.950 zł wraz z kosztami w postaci: opłaty przygotowawczej – 340 zł, prowizji – 3.373 zł, prowizji pośrednika finansowego – 237 zł oraz odsetkami umownymi – 1.604 zł. Pozwana nie wywiązała się z przyjętego na siebie zobowiązania, wobec czego pismem z dnia 21 sierpnia 2022 roku powód, po uprzednim bezskutecznym wezwaniu dłużniczki do spłaty zadłużenia, wypowiedział umowę pożyczki. W związku z rozwiązaniem umowy po stronie pozwanej powstał obowiązek spłaty należności stanowiących sumę kwoty niespłaconej pożyczki (2.364 zł) oraz kosztów z nią związanych (5.554 zł). Odnosząc się do naliczonych opłat pełnomocnik wskazał, że ich suma nie przekracza limitu pozaodsetkowych kosztów kredytu, wymienił ponadto koszty, które złożyły się na wynagrodzenie prowizyjne oraz wyjaśnił, w jaki sposób zostało ustalone wynagrodzenie pośrednika.

(pismo procesowe k. 34-37)

W toku procesu stanowiska stron nie uległy zmianie. W piśmie procesowym z dnia 7 czerwca 2023 roku pełnomocnik powoda uzupełniająco wyjaśnił, że od daty wniesienia pozwu pozwana wpłaciła kwotę 230 zł, wobec czego cofnął pozew w tym zakresie. Ponadto wyraził zgodę na rozłożenie pozostałego do spłaty zadłużenia w kwocie 7.739,90 zł w ratach po 300 zł miesięcznie.

(protokół rozprawy k. 62-63, k. 90-90v., pismo procesowe k. 85)

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

E. F. w dniu 10 lutego 2022 roku zawarła z powodem umowę pożyczki gotówkowej nr (...), na mocy której powód udzielił pozwanej pożyczki w wysokości 3.950 zł (całkowita kwota pożyczki). Wyplaconą kwotę wraz z opłatą przygotowawczą – 340 zł, prowizją pośrednika – 237 zł, wynagrodzeniem prowizyjnym – 3.373 zł oraz odsetkami umownymi w wysokości 12,41% w skali roku – 1.604 zł, łącznie 9.504 zł, pozwana zobowiązała się spłacić w 36 ratach po 264 zł każda, wymagalnych w terminie do 19-go dnia każdego miesiąca, począwszy od marca 2022 roku.

Na zabezpieczenie pożyczki pożyczkobiorca obowiązany był wystawić i przekazać pożyczkodawcy w dniu podpisania umowy jeden weksel in blanco „nie na zlecenie”, który zachowywał ważność do momentu całkowitej spłaty zobowiązań wynikających z umowy pożyczki. W przypadku, gdy opóźnienie pożyczkobiorcy w płatności kwoty równej jednej racie przekraczało 30 dni, pożyczkodawca był uprawniony do wypowiedzenia umowy po uprzednim wezwaniu pożyczkobiorcy do zapłaty zaległości w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania, a także do wypełnienia weksla na zasadach określonych w deklaracji wekslowej. Okres wypowiedzenia wynosił 30 dni. Wypowiedzenie umowy było równoznaczne z postawieniem w stan natychmiastowej wymagalności należnej pożyczkodawcy całkowitej kwoty do zapłaty, o czym pożyczkobiorca był informowany w treści oświadczenia o wypowiedzeniu. Od zadłużenia przeterminowanego powód był uprawniony do naliczania odsetek umownych za każdy dzień zwłoki w wysokości maksymalnych odsetek za opóźnienie.

Zgodnie z deklaracją wekslową pozwana upoważniła powoda do wypełnienia weksla, do wpisania domicyliata i wypełnienia weksla na sumę odpowiadającą jej zadłużeniu wobec pożyczkodawcy wynikającemu z umowy pożyczki łącznie z faktycznie poniesionymi przez pożyczkodawcę kosztami, m.in. gdy opóźnienie w płatności kwoty równej jednej racie przekroczy 30 dni, po uprzednim wezwaniu do zapłaty zaległości w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania.

W załączniku do umowy pożyczki powód wskazał, że na oznaczoną w umowie prowizję składają się następujące kwoty: koszt wynagrodzenia pracowników – 597 zł, koszt działań marketingowych – 145 zł, koszt utrzymania oraz obsługi systemów i infrastruktury teleinformatycznej – 30 zł, koszt operacji bankowych – 39 zł, koszt zużycia materiałów i energii, artykułów biurowych, środków czystości – 90 zł, daniny publiczne, w tym podatek dochodowy od osób prawnych – 400 zł, marża pożyczkodawcy – 2.072 zł.

(umowa pożyczki k. 5-7v., harmonogram spłat k. 8, deklaracja wekslowa k. 12, załącznik k. 9, wniosek o pożyczkę k. 40-41, okoliczności bezsporne)

W okresie obowiązywania umowy z tytułu zaciągniętej pożyczki E. F. dokonała 7 wpłat w łącznej kwocie 1.302 zł. Pismem z dnia 21 lipca 2022 roku, doręczonym w dniu 29 lipca 2022 roku, powód wezwał pozwaną do uregulowania w terminie 7 dni zadłużenia w kwocie 378 zł, a więc przekraczającego wartość jednej raty, tytułem zaległych rat pod rygorem wypowiedzenia umowy pożyczki i postawienia wszystkich zobowiązań z niej wynikających w stan natychmiastowej wymagalności. Następnie, wobec braku spłaty, pismem z dnia 22 sierpnia 2022 roku, tj. sporządzonym już po upływie terminu wyznaczonego w wezwaniu do zapłaty i doręczonym w dniu 24 sierpnia 2022 roku, wypowiedział umowę pożyczki z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia oraz poinformował o wypełnieniu weksla na sumę 8.743,90 zł. Zadłużenie to obejmowało: kwotę niespłaconej pożyczki – 8.462 zł oraz odsetki – 11,90 zł.

Po wypowiedzeniu umowy pozwana wpłaciła dalszą kwotę 1.334 zł, z czego kwotę 1.010 zł po wytoczeniu powództwa.

(weksel k. 10, wypowiedzenie umowy k. 11, zestawienie wpłat k. 38, k. 86, wyliczenie odsetek k. 39, ostateczne wezwanie do zapłaty k. 42, wydruk z systemu Poczty Polskiej k. 43, k. 45, potwierdzenia przelewów k. 67-76, k. 92)

Pozwana E. F. ma 63 lata. Utrzymuje się z emerytury w wysokości 1.125 zł netto (kwota po uwzględnieniu potrąceń komorniczych) oraz zasiłku chorobowego w kwocie 2.350 zł (od dnia 8 lutego 2023 roku pozwana przebywa na zwolnieniu lekarskim). Nie posiada żadnych oszczędności, mieszka w mieszkaniu komunalnym. Posiada zadłużenie z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek w łącznej wysokości kilkudziesięciu tysięcy złotych. Na pokrycie miesięcznych opłat pozwana wydaje około 1.000 zł, resztę funduszy przeznacza na życie, zakup leków oraz spłatę zadłużenia w instytucjach finansowych. E. F. choruje na nadciśnienie i tarczycę.

Pozwana wpadła w spiralę zadłużenia z powodu uzależnienia od hazardu.

(dowód z przesłuchania pozwanej 00:04:10-00:19:17 elektronicznego protokołu rozprawy z dnia 13 czerwca 2023 roku)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie znajdujących się w aktach sprawy dowodów z dokumentów, których prawdziwość i rzetelność sporządzenia nie budziła wątpliwości, nie była również kwestionowana przez strony procesu. Sąd oparł się również na dowodzie z przesłuchania pozwanej na okoliczność jej stanu życiowego i majątkowego.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Powództwo jest zasadne i zasługuje na uwzględnienie w części.

Na wstępie rozważań prawnych przypomnienia wymaga, że w toku procesu w związku z częścią dokonanych przez pozwaną wpłat powód cofnął pozew w zakresie kwoty 230 zł, wobec czego Sąd umorzył postępowanie w tej części orzekając jak w pkt 1 wyroku na podstawie art. 355 k.p.c.

Za podstawę dochodzonego w sprawie roszczenia powód przyjął przepis art. 720 k.c. Zgodnie ze stanowiskiem judykatury, kodeksowa definicja pożyczki wskazuje, że świadczeniem dającego pożyczkę jest przeniesienie na własność biorącego pożyczkę określonej ilości pieniędzy albo rzeczy oznaczonych co do gatunku i wykonanie tego świadczenia dający pożyczkę powinien udowodnić w procesie cywilnym. Dopiero wówczas zasadne staje się oczekiwanie od biorącego pożyczkę, że udowodni on spełnienie swego świadczenia umownego tj. zwrot pożyczki (por. m.in. wyrok SA we Wrocławiu z dnia 17 kwietnia 2012 roku, I ACa 285/12, LEX). Innymi słowy pozwany, od którego powód domaga się zwrotu pożyczki nie musi wykazywać zwrotu pożyczki, dopóty powód nie wykaże, że pożyczki udzielił.

W przedmiotowej sprawie, w ocenie Sądu, nie budziły wątpliwości twierdzenia faktyczne powoda o tym, że łączyła go z pozwaną umowa pożyczki gotówkowej nr (...), na mocy której udzielił pozwanej pożyczki w kwocie 3.950 zł, zaś pozwana zobowiązała się spłacić łączną kwotę 9.504 zł w 36 ratach zgodnie z harmonogramem. Powód na potwierdzenie łączącego go z dłużniczką stosunku zobowiązaniowego przedłożył umowę podpisaną przez E. F. wraz wnioskiem o pożyczkę i harmonogramem spłat, jak również podpisany przez dłużniczkę weksel in blanco, których autentyczność nie była przez stronę przeciwną podważana, w konsekwencji Sąd uznał, że powód po pierwsze wykazał swoją legitymację procesową czynną, po drugie swoje roszczenie co do zasady. W oparciu o twierdzenia powoda i zaferowane przez pozwaną dowody w postaci potwierdzeń przelewów Sąd przyjął ponadto, iż na poczet zadłużenia pozwana na etapie przedsądowym dokonała wpłat na łączną kwotę 1.626 zł, a po wytoczeniu powództwa wpłaciła dodatkowo kwotę 1.010 zł. Zaznaczenia wymaga, że to pozwaną obciążała powinność wykazania, że spłaciła swoje zobowiązanie w całości, bądź też w większym zakresie, aniżeli oznaczonym przez powoda, jeśli z faktu tego chciała wywodzić korzystne dla siebie skutki prawne (art. 6 k.c., art. 232 k.p.c.). W realiach rozpoznawanej sprawy pozwana nie zdołała wykazać, że spłaciła pożyczkę ponad kwotę 2.636 zł.

Wątpliwości Sądu nie budziło również, że wobec braku spłaty zadłużenia w terminach określonych harmonogramem powód wypowiedział przedmiotową umowę, a następnie wypełnił weksel na sumę, która odpowiadała – biorąc pod uwagę postanowienia umowne – kwocie zadłużenia pozwanej. Zaoferowany przez powoda materiał dowodowy daje także asumpt do wniosku, że z

punktu widzenia postanowień umownych weksel został wypełniony zgodnie z deklaracją wekslową i prawidłowo przedstawiony do zapłaty. Nie powielając poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych przypomnieć należy, że pożyczkodawca był uprawniony do wypełnienia weksla in blanco na zasadach określonych w deklaracji wekslowej w przypadku, gdy opóźnienie w płatności kwoty równej jednej racie przekroczy 30 dni po uprzednim wezwaniu pożyczkobiorcy do zapłaty zaległości w terminie 7 dni od daty wystawienia wezwania. Wszystkie wyżej wymienione przesłanki zostały przez powoda spełnione. Wbrew wywodom pozwanej, pismem z dnia 21 lipca 2022 roku, a więc jeszcze przed wypełnieniem weksla, została ona wezwana do zapłaty w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania kwoty 378 zł tytułem zaległych rat pożyczki. E. F. nie wywiązała się z powyższej powinności, czym dała powodowi podstawę do wypowiedzenia umowy pożyczki i wypełnienia weksla na kwotę odpowiadającą jej zadłużeniu, zgodnie z treścią umowy i deklaracji wekslowej. O wypełnieniu weksla pozwana została poinformowana w piśmie z dnia 22 sierpnia 2022 roku zawierającym oświadczenie o wypowiedzeniu umowy, w którym powód wskazał ponadto wysokość zadłużenia, numer rachunku bankowego, na który winna nastąpić jego spłata, 30-dniowy termin na jej dokonanie, oznaczył również miejsce, w którym weksel był dostępny do wglądu. Wyjaśnienia wymaga w tym miejscu, iż ustawa z dnia 28 kwietnia 1936 roku Prawo wekslowe nie zawiera przepisów, które określałyby sposoby przedstawienia weksla do zapłaty. W judykaturze wskazuje się jednak, że spełnienie przewidzianego w art. 38 ustawy wymogu przedstawienia weksla do zapłaty nie łączy się z koniecznością jego fizycznego okazania „do oczu” dłużnikowi głównemu. Wystarczające jest w tej mierze stworzenie wystawcy weksla przez posiadacza weksla realnej możliwości zapoznania się z oryginałem weksla w miejscu jego płatności (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 2006 roku, sygn. akt IV CSK 132/05, L.). W niniejszej sprawie, o czym była mowa wyżej, powód pismem z dnia 22 sierpnia 2022 roku zawiadomił dłużniczkę, że wobec zwłoki w zapłacie należności wynikających z umowy pożyczki uzupełni wystawiony przez pozwaną weksel in blanco na wskazaną w treści pisma kwotę, zaś weksel ten płatny będzie w ciągu najbliższych 30 dni. Jednocześnie wezwano wystawcę weksla do zapłaty zadłużenia. Wobec powyższego zasadnym jest przyjęcie, że strona pozwana miała stworzoną realną możliwość zapoznania się z oryginałem weksla w siedzibie powoda oznaczonej w główce pisma i porównania treści uzupełnionej w oryginale weksla z treścią otrzymanego zawiadomienia. Tym samym powód w sposób prawidłowy dokonał technicznej czynności, jaką stanowi czynność przedstawienia weksla i tym samym uczynił zadość celom regulacji określonej w art. 38 ustawy Prawo wekslowe. Nie można bowiem

w ocenie Sądu przerzucać na powoda skutków bierności wystawcy weksla, który mimo stosownego zawiadomienia nie podjął żadnych działań mających na celu, nawet jeśli nie zapłatę należności, to przynajmniej zapoznanie się z oryginałem weksla w siedzibie wierzyciela. Podkreślenia wymaga, że powód poprzez złożenie wezwania do zapłaty oraz wypowiedzenia zawierających w swojej treści datę nadania oraz nr przesyłki poleconej, jak również dokumentów elektronicznych wygenerowanych z systemu Poczty Polskiej wykazał, że zarówno wezwanie, jak i wypowiedzenie zostały przesłane na adres zamieszkania pozwanej i przez nią odebrane. Przypomnienia wymaga, że zgodnie z art. 17 ustawy Prawo pocztowe, potwierdzenie nadania przesyłki rejestrowanej pobrane samodzielnie z systemu teleinformatycznego operatora wyznaczonego służącego do nadawania rejestrowanych przesyłek pocztowych (a taki charakter mają wspomniane dokumenty elektroniczne) ma moc dokumentów urzędowych. Tym samym twierdzenia pozwanej, że nie otrzymała przedmiotowych przesyłek uznać należy za nieodpowiadające prawdzie.

Wątpliwości nie budziło ponadto, że strona powodowa jest przedsiębiorcą zajmującym się prowadzeniem działalności gospodarczej m.in. w zakresie udzielania pożyczek gotówkowych, a strona pozwana, jako osoba fizyczna jest konsumentem. Dlatego też należało ustalić, czy postanowienia umowy z dnia 10 lutego 2022 roku były dla jej stron wiążące. Sąd bowiem może, a nawet powinien dokonywać oceny postanowień zawartych umów, a także postanowień samych wzorców umów, co do ich zgodności z prawem. Ocena ta może zostać dokonana również in concreto w toczącym się między przedsiębiorcą, a konsumentem sporze, którego przedmiotem są skutki prawne określone postanowieniami umowy. Umowy konsumenckie podlegają bowiem ocenie w świetle klauzuli generalnej z [art. 385¹ §1 k.c.](#)

z wyłączeniem jedynie jednoznacznie sformułowanych postanowień określających główne świadczenia stron oraz tych postanowień, na których treść konsument miał rzeczywisty wpływ, co musi zostać wykazane przez proferenta (por. m.in. wyrok SA w Warszawie z dnia 15 czerwca 2007 roku, VI Ca 228/07, LEX).

Godzi się przypomnieć, że całkowita kwota do zapłaty została w umowie pożyczki oznaczona na kwotę 9.504 zł i obejmowała poza kwotą kapitału: wynagrodzenie prowizyjne – 3.373 zł, opłatę przygotowawczą – 340 zł, odsetki umowne – 1.604 zł oraz prowizję pośrednika – 237 zł. Biorąc zaś pod uwagę, że strona pozwana nie wykonała swojego zobowiązania, powód wypowiedział umowę pożyczki, wskazując, że zadłużenie z tego tytułu wzrosło o odsetki karne w wysokości 11,90 zł.

Pierwsze co budzi wątpliwości na gruncie umowy stron to naliczenie przez powoda wynagrodzenia prowizyjnego w wysokości 3.373 zł, która to kwota stanowi ponad 85% kwoty udzielonej pożyczki. W ocenie Sądu postanowienia przedmiotowej umowy, w której zastrzeżono prowizję uznać należy za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego w rozumieniu art. 58 § 2 k.c., art. 353¹ k.c. i art. 5 k.c., a także za stanowiące niedozwolone klauzule umowne w myśl art. 385¹ § 1 k.c. W myśl bowiem tego ostatniego przepisu, postanowienia umowy zawartej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Wskazania wymaga, że w sprawie w ogóle nie wyjaśniono kryteriów, jakimi kierował się pożyczkodawca ustalając wysokość omawianej prowizji. O ile za niesporne uznać należy, że pożyczkodawca ma prawo pobierać wynagrodzenie z tytułu udzielenia pożyczki, to jednocześnie oczywistym pozostaje, iż wynagrodzenie to nie może być kształtowane w sposób dowolny. Konstatacji tej nie zmienia okoliczność, iż przepisy ustawy o kredycie konsumenckim (art. 36a) ograniczają wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu poprzez wprowadzenie matematycznego wzoru służącego do obliczenia tychże. Wzór ten ustala bowiem maksymalną, a nie powszechnie obowiązującą wysokość kosztów dodatkowych. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 22 czerwca 2022 roku (I NSNc 455/21, L.), „jest oczywiste, że przepisy art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim nie określają pozytywnie, w sposób bezwzględnie wiążący, liczby, charakteru i konkretnej wysokości kosztów składających się na pozaodsetkowe koszty kredytu, a jedynie wytyczają ramy, w których postanowienia umowy kredytu konsumenckiego, określające te koszty, muszą się mieścić”. Zamieszczony w ustawie wzór nie może stanowić sposobu obejścia przepisów o odsetkach maksymalnych przez dodawanie do kwot spłaty bliżej nieuzasadnionych i z niczego nie wynikających dodatkowych obciążeń. Pożyczkodawca udzielając pożyczki w wysokości 3.950 zł i pobierając od tej kwoty odsetki umowne nie może doliczać do kwoty spłat dalszych 3.373 zł tylko dlatego, że z wzoru zawartego w art. 36a cyt. wyżej ustawy taka kwota odnośnie tej pożyczki może być wyliczona. Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 15 października 2020 roku (V CNP 7/20, L.), rozpatrując stan faktyczny, w którym pozaodsetkowe koszty kredytu były równe kwocie kapitału pożyczki, który to stan jest tożsamy z sytuacją występującą na gruncie omawianej sprawy, „ustalenie opłaty przygotowawczej, opłaty za pakiet oraz prowizji w wysokości 100 % faktycznie otrzymanej kwoty pożyczki nie pozwalało na stwierdzenie, że świadczeniu konsumenta odpowiadało wzajemne świadczenie podmiotu udzielającego pożyczki”. Powtórzenia wymaga, że w sprawie całkowicie nieweryfikowalne jest, czy koszty tego rodzaju, co omawiane, są faktycznie ponoszone, w szczególności w związku z nakładem pracy, wygenerowanymi wydatkami, czy też współistniejącym ryzykiem. Kwestie te powód zdaje się całkowicie pomijać, przyjmując odgórnie, że koszty około kredytowe w wysokości zbliżonej do maksymalnych ustawą przewidzianych należą mu się tylko i wyłącznie z uwagi na brzmienie komentowanego przepisu ustawy. Taki tok rozumowania, a więc de facto wyłączający jakąkolwiek kontrolę ze strony Sądu pod kątem rażącego naruszenia interesów konsumenta (nadmierność ustalonych kosztów wobec faktycznie poniesionych wydatków) nie może zasługiwać na aprobatę. Nie budzi przy tym wątpliwości, że wprowadzenie do ustawy o kredycie konsumenckim konstrukcji pozaodsetkowych kosztów kredytu nie wyłącza możliwości badania, czy zapisy umowne przewidujące tego rodzaju koszty nie stanowią niedozwolonych klauzul umownych. W orzecznictwie wskazuje się, że jakkolwiek celem omawianego przepisu była ochrona konsumentów, to normatywny algorytm ustalania maksymalnej ich wysokości został określony sztywnie i to na takim poziomie, który może zachęcać przedsiębiorcę do stosowania maksymalnego pułapu i wykorzystywania jego zapisów dla swoich celów z ewidentnym pokrzywdzeniem konsumenta. Im bowiem wyższa kwota kapitału (tj. całkowita kwota kredytu w rozumieniu ustawy o kredycie konsumenckim - art. 5 pkt 7), tym wyższa kwota dopuszczalnych pozaodsetkowych kosztów kredytu - np. przy pożyczce w kwocie 100.000 zł, maksymalna kwota pozaodsetkowych kosztów może wynieść 100.000 zł. (por. m.in. uchwała SN z dnia 27 października 2021 roku, III CZP 43/20, Biul. SN 2021/10). Wprawdzie sporna prowizja została ustalona w umowie zawartej przez strony, to jednak pamiętać należy, że swoboda umów nie pozostaje całkowicie

dowolna i podlega pewnym ograniczeniom. I tak, w myśl art. 353¹ k.c. treść lub cel stosunku prawnego ułożonego przez strony nie może sprzeciwiać się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Tymczasem zapisy umowy odnoszące się do przedmiotowej prowizji są sprzeczne z zasadami współżycia społecznego i kształtują obowiązki drugiej strony umowy (pożyczkobiorcy – pozwanej) w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, albowiem określona przez pożyczkodawcę prowizja nie ma jakiegokolwiek uzasadnienia. W tym miejscu wypada przypomnieć, że w judykaturze uznaje się, że pod pojęciem działania wbrew dobrym obyczajom – przy kształtowaniu treści stosunku zobowiązaniowego – kryje się wprowadzanie do umowy klauzul, które godzą w równowagę kontraktową stron takiego stosunku, natomiast przez rażące naruszenie interesów konsumenta rozumie się nieusprawiedliwioną dysproporcję – na niekorzyść konsumenta – praw i obowiązków stron, wynikających z umowy (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 lipca 2005 roku, I CK 832/04, Biul. SN 2005/11/13 oraz z dnia 3 lutego 2006 roku, I CK 297/05, Biul. SN 2006/5-6/12). Dokonując oceny rzetelności określonego postanowienia umowy konsumenckiej należy zawsze rozważyć indywidualnie rozkład obciążeń, kosztów i ryzyka, jaki wiąże się z przyjętymi rozwiązaniami oraz zbadać jak wyglądałyby prawa lub obowiązki konsumenta w sytuacji, w której postanowienie to nie zostałoby zastrzeżone, pamiętając jednocześnie podczas dokonywania kontroli o tym, że każdorazowo istotny jest charakter stosunku prawnego regulowanego umową, który w konkretnej sytuacji może usprawiedliwiać zastosowaną konstrukcję i odejście do typowych reguł wyznaczonych przepisami dyspozytywnymi. Wskazać wreszcie należy, że nie jest rolą Sądu ustalanie, w jakiej wysokości pożyczkodawca był uprawniony naliczyć prowizję od udzielonej pozwanej pożyczki. To powód winien wykazać kryteria, jakimi kierował się ustalając omawianą opłatę i właściwie uzasadnić konieczność naliczenia wynagrodzenia w tej właśnie wysokości, której to powinności nie sprostął. Wprawdzie powód załączył wykaz kosztów składających się na wynagrodzenie prowizyjne (k. 9), to jednak jest on całkowicie nieweryfikowalny. Nie budzi zaś wątpliwości, że powód ma realną możliwość wykazania, że przykładowo w skali miesiąca zawarł określoną liczbę umów, wobec czego koszt 90 zł podany w pozycji „e” zestawienia jest zasadny, bądź też że odprowadził stosowne daniny publiczne (pozycje „f” i „g”). W podobny sposób powód mógł i powinien udowodnić pozostałe koszty, czego jednak nie uczynił. Co oczywiste samo matematyczne wyliczenie kosztów składających się na wynagrodzenie prowizyjne nie oznacza, że zostały one w odpowiedni sposób wykazane, skoro w istocie takiego wyliczenia ani pożyczkobiorca, ani następnie Sąd nie jest w stanie poddać weryfikacji. Strona powodowa nie udowodniła również, że w związku z zawarciem umowy z pozwaną zapłaciła pośrednikowi prowizję w kwocie 237 zł, która była dochodzona obok kwoty 3.373 zł. W aktach brak jest zarówno umowy pośrednictwa, która niewątpliwie musiałaby wiązać powoda z pośrednikiem, jak również rozliczenia między tymi podmiotami.

Odnosząc się natomiast do opłaty przygotowawczej Sąd uznał, iż powód nie wykazał (art. 6 k.c., art. 232 k.p.c.), aby czynności związane z przygotowaniem umowy pożyczki pociągały za sobą wydatek rzędu 340 zł. Skoro opłata przygotowawcza w myśl postanowień umowy była pobierana za czynności związane z przygotowaniem i zawarciem umowy (a więc konkretne czynności), należało w sprawie udowodnić, fakt dokonania tych czynności oraz ich koszt. W świetle zasad doświadczenia życiowego trudno przy tym przyjąć, aby samo przygotowanie dla pozwanej umowy pożyczki wymagało poniesienia kosztów w kwocie 340 zł (blisko 10% kapitału pożyczki), zwłaszcza, jeśli uwzględni się okoliczność, że przedłożona do akt umowa ma charakter szablonowy, a jedynymi zmiennymi w jej treści są w istocie kwota udzielanej pożyczki i okres zobowiązania. W ocenie Sądu naliczona z powyższego tytułu opłata była w rzeczywistości dodatkowym obciążeniem dla pożyczkobiorcy, całkowicie nieadekwatnym do nakładu pracy i kosztów sporządzenia umowy pożyczki.

Reasumując Sąd doszedł do przekonania, że mimo, iż strony łączył stosunek zobowiązaniowy o charakterze dobrowolnym, to jednak niedopuszczalną jest sytuacja, kiedy jedna ze stron wykorzystując swoją pozycję profesjonalisty, kształtuje wzorzec umowny w taki sposób, że wprowadza do niego konstrukcję prawną, która prowadzi do pokrzywdzenia jednej ze stron stosunku prawnego, w tym wypadku konsumenta. W szczególności nie może mieć miejsca przypadek, w którym konsument

zostaje obciążony nadmierną, a wręcz nawet rażąco wygórowaną prowizją oraz opłatą przygotowawczą. W niniejszej sprawie pożyczkodawca arbitralnie i całkowicie dowolnie narzucił pozwanej sporne opłaty, które nie znajdują żadnego racjonalnego uzasadnienia, kierując się w tej sferze wyłącznie własnym partykularnym interesem. Tego typu praktyki polegające na czerpaniu dodatkowych profitów zasługują na szczególne potępienie, zwłaszcza, gdy sięgają po nie podmioty działające na rynku finansowym.

Zdaniem Sądu pozwana skutecznie zakwestionowała również roszczenie odsetkowe, powód naliczył bowiem odsetki (zarówno kapitałowe, jak i karne) od zadłużenia zawierającego sporne i nienależne prowizje oraz opłatę przygotowawczą. Naliczenie to jest zatem nieprawidłowe. Jednocześnie w oparciu o zaferowany przez powoda materiał dowodowy Sąd nie był w stanie określić, jaką część raty stanowiła część kapitałowa, a tym samym wyliczyć prawidłową wartość odsetek umownych oraz karnych.

W świetle przeprowadzonych rozważań Sąd uznał, iż powód może się zasadnie domagać od pozwanej zwrotu wyłącznie kapitału pożyczki, tj. kwoty 3.950 zł. Pozwana tytułem spłaty uiściła łącznie sumę 2.636 zł, co czyni roszczenie powoda zasadnym w zakresie kwoty 1.314 zł.

Na wypadek uwzględnienia roszczenia powoda strona pozwana wniosła o jego rozłożenie na raty.

Zgodnie z przepisem art. 320 k.p.c., w szczególnie uzasadnionych wypadkach Sąd może w wyroku rozłożyć na raty zasądzone świadczenie. Przepis ten daje Sądowi możliwość orzekania o sposobie spełnienia świadczenia w sposób bardziej dogodny dla zobowiązanego, aniżeli wynikałoby to z regulacji prawa materialnego. Uprawnienie do rozłożenia zasądanego świadczenia na raty przysługuje Sądowi w szczególnie uzasadnionych wypadkach, a więc w sytuacjach, w których ze względu na stan majątkowy, rodzinny czy zdrowotny spełnienie zasądanego świadczenia byłoby dla pozwanego niemożliwe do wykonania lub w każdym razie bardzo utrudnione i narażałoby go na niepowetowane szkody. Trudności w spełnieniu świadczenia mogą być obiektywne bądź subiektywne - spowodowane działaniem samego dłużnika. Należy podkreślić, że rozłożenie na raty należności nie eliminuje konieczności uwzględnienia żądania powoda zasądzenia na jego rzecz odsetek za okres do dnia wydania wyroku zasądzającego świadczenie, powoduje natomiast, że nie przysługują mu odsetki od świadczeń ratałnych za okres pomiędzy wydaniem wyroku a datą płatności poszczególnych rat (por. uchwała składu 7 Sędziów Sądu Najwyższego z

22 września 1970 roku, III PZP 11/70, OSNCP 1971/4/61, a także L. S.: Głosa do uchwały z 22 września 1970 roku, III PZP 11/70, OSPiKA 1971/11/202; por. też

W. S., w: Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz, t. I, W. 1975, s. 504). Dlatego też odsetki od zadłużenia pozwanej (przy uwzględnieniu dokonanych przez nią wpłat) Sąd skapitalizował za okres od daty jego wymagalności, tj. od dnia 21 września 2021 roku: do dnia zapłaty w przypadku uiszczonych należności oraz do dnia wydania wyroku w przypadku pozostałej do spłaty kwoty 1.314 zł. Odsetki te wyniosły odpowiednio:

od kwoty 20 zł uiszczonej w dniu 19 grudnia 2022 roku – 1,21 zł, od kwoty 20 zł uiszczonej w dniu 17 lutego 2023 roku – 2,01 zł, od kwoty 20 zł uiszczonej w dniu 17 marca 2023 roku – 2,39 zł, od kwoty 70 zł uiszczonej w dniu 19 kwietnia 2023 roku – 9,91 zł, od kwoty 100 zł uiszczonej w dniu 9 maja 2023 roku – 15,51 zł, od kwoty 800 zł uiszczonej w dniu 5 czerwca 2023 roku – 138,54 zł, od pozostałej do spłaty kwoty 1.314 zł – 246,96 zł, a więc wyniosły łącznie 416,53 zł. Dlatego też Sąd zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1.730,53 zł

z umownymi odsetkami w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie liczonymi

w sposób następujący: od kwoty 1.314 zł od dnia 21 września 2022 roku do dnia 27 czerwca 2023 roku, od kwoty 20 zł od dnia 21 września 2022 roku do dnia 19 grudnia 2022 roku, od kwoty 20 zł od dnia 21 września 2022 roku do dnia 17 lutego 2023 roku, od kwoty 20 zł od dnia 21 września 2022 roku do dnia 17 marca 2023 roku, od kwoty 70 zł od dnia 21 września 2022 roku do dnia 19 kwietnia 2023 roku, od kwoty 100 zł od dnia 21 września 2022 roku do dnia 9 maja 2023 roku, od kwoty 800 zł od dnia 21 września 2022 roku do dnia 5 czerwca 2023 roku, oddalając pozew w pozostałym zakresie.

Powracając na płaszczyznę wniosku pozwanej, w ocenie Sądu w stosunku do niej zachodzi taki szczególny przypadek, o którym mowa w przepisie art. 320 k.p.c. Z jednej strony należy wskazać, że ryzyko wystąpienia okoliczności

uniemożliwiających lub utrudniających wykonanie zobowiązań umownych – spłatę zadłużenia z tytułu umowy pożyczki – obciąża pozwaną, z drugiej jednak strony należy mieć na względzie fakt, że E. F. znajduje się w trudnej sytuacji życiowej i materialnej. Pozwana samodzielnie prowadzi gospodarstwo domowe, utrzymuje się z emerytury w niewielkiej wysokości oraz zasiłku chorobowego, których wysokość nie może być uznana za znaczną i z trudem wystarcza na pokrycie zobowiązań pozwanej. Nie posiada ona przy tym żadnego majątku, ani oszczędności. Równocześnie pozwana spłaca zadłużenie w instytucjach finansowych przekraczające wartość 50.000 zł, a więc niewątpliwie dużych rozmiarów. Korzystając z uprawnienia wynikającego z art. 320 k.p.c., Sąd miał na celu także uchronienie pozwaną od postępowania egzekucyjnego oraz naliczania dalszych odsetek. Biorąc powyższe pod uwagę stwierdzić należy, iż jednorazowe spełnienie zasądzzonego świadczenia byłoby dla pozwanej bardzo utrudnione, o ile w ogóle możliwe. Jednocześnie Sąd wziął pod uwagę, że powód wyraził zgodę na ratalną spłatę zadłużenia (wprawdzie w innych kwotach niż deklarowała spłatę pozwana, niemniej jednak powód brał pod uwagę całość zadłużenia umownego pozwanej), a sama pozwana dokonując sukcesywnych spłat zadłużenia po wytoczeniu powództwa dała dowód tego, że nie uchyla się od spłaty zaciągniętego zobowiązania.

Rozkładając zasądzone świadczenie na raty, Sąd określił dokładnie wysokość tychże rat i termin ich zapłaty. Zasądzone świadczenie zostało rozłożone na 18 miesięcznych rat, w tym pierwsze 17 rat po 96,14 zł każda rata, zaś ostatnia 18-ta rata w wysokości 96,15 zł, uznając że w tej wysokości E. F. będzie w stanie spłacać zadłużenie i zachowana zostanie funkcja przepisu art. 320 k.p.c. Oznaczone w wyroku raty są płatne z góry do 15-go dnia każdego miesiąca z odsetkami umownymi za opóźnienie w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie w przypadku uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat, a termin płatności pierwszej raty Sąd ustalił na 15-go dnia miesiąca następującego po dniu uprawomocnienia się wyroku.

M.-prawną podstawę roszczenia odsetkowego powoda stanowi przepis art. 481 § 1 k.c., zgodnie z treścią którego jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Wskazany przepis art. 481 k.c. obciąża dłużnika obowiązkiem zapłaty odsetek bez względu na przyczyny uchybienia terminu płatności sumy głównej. Sam fakt opóźnienia przesądza, że wierzycielowi należą się odsetki. Dłużnik jest zobowiązany uiścić je, choćby nie dopuścił się zwłoki w rozumieniu art. 476 k.c., a zatem nawet w przypadku gdy opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które nie ponosi odpowiedzialności i choćby wierzyciel nie doznał szkody. Odpowiedzialność dłużnika za ustawowe odsetki w terminie płatności ma zatem charakter obiektywny. Do jej powstania jedynym warunkiem niezbędnym jest powstanie opóźnienia w terminie płatności. Zgodnie z treścią § 2 art. 481 k.c. jeżeli strony nie umówiły się co do wysokości odsetek z tytułu opóźnienia lub też wysokość ta nie wynika ze szczególnego przepisu, to wówczas wierzycielowi należą się odsetki ustawowe za opóźnienie. W niniejszej sprawie strony w umowie zastrzegły możliwość naliczania z tytułu opóźnienia maksymalnych odsetek za opóźnienie, a zatem powód był uprawniony do żądania zapłaty odsetek w wyższej, przewidzianej umową wysokości.

O kosztach procesu w zakresie, w jakim pozwana przegrała spór, Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c., mając na uwadze szczególnie trudną sytuację życiową pozwanej, która zdaniem Sądu, oceniana przez pryzmat zasad współzycia społecznego, uzasadnia odstępstwo od podstawowych zasad decydujących o rozstrzygnięciu w przedmiocie kosztów procesu. Zgodnie z treścią wskazanego przepisu, w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej

w ogóle kosztami. Sposób skorzystania z art. 102 k.p.c. jest przy tym suwerennym uprawnieniem sądu orzekającego i od oceny tegoż sądu należy przesądzenie, że taki szczególnie uzasadniony wypadek nastąpił w rozpoznawanej sprawie oraz usprawiedliwia odstąpienie od obowiązku ponoszenia kosztów procesu (por. m.in. postanowienie SN z dnia 25 marca 2011 roku, IV CZ 136/10, LEX; postanowienie SN z dnia 19 stycznia 2012 roku, IV CZ 118/11, LEX; postanowienie SN z dnia 26 stycznia 2012 roku, III CZ 10/12, OSNC 2012/7-8/98; postanowienie SN z dnia 9 lutego 2012 roku, III CZ 2/12, LEX). W ocenie Sądu taki właśnie szczególnie wypadek zachodzi w stosunku do pozwanej, której sytuację życiową

i majątkową Sąd omówił już wyżej. Dokonana analiza tej sytuacji doprowadziła Sąd orzekający w sprawie do przekonania, że pozwana nie posiada wystarczających środków na pokrycie kosztów procesu, które zgodnie z ogólną zasadą odpowiedzialności stron za wynik sprawy winna ponieść w zakresie, w jakim przegrała sprawę.

Z powyższych względów orzeczono, jak w sentencji.